

Brīvā Zeme: Trešdiena, 20. aprīlis, 1938

Pagasts, kas nav pazinis parādus

Viens no mazākiem pagastiem Valmieras apriņķī ir Mujāni, bet viņa sasniedzami pietiekoši lieli, lai tos tu pieminētu Kādi tad ir tie sasniedzami, mēs jautājam. Uz to atbild pag. sekretārs Smilga: „Nekad mēs neesam pazinuši parādus, nekad visā neatkarīgās Latvijas pastāvēšanas laikā mums nav bijis ne santima parāda. Esam iztikusi pasi saviem līdzekļiem un kaut ko vēl arī iekrājuši; pašreiz mums ir uzkrāts 10.600 ls.” Tas ir kaut kas, jo mazam pagastam jāuztur sava skola, tāpat jāgādā par agro nautisko un medicīnisko palīdzību un citiem sabiedriskiem pasākumiem. Priekš dažiem gadiem pagastā uzcelts biedrības nams un arī bez santima parāda, pašas vietējās biedrības un organizācijas tu veikušas uz pagasta dāvētā zemes gabala. — Jaunais budžets sastādīts tāds pat kā pagājušais — 18.000 ls, bet kad jārunā par nodokļu piedzišanu, atbilde skan drusku klusāk: „Izņemot mums vēl 2 procentu iztrūkst, tad būtu apaļš simts», un šo iztrūkumu iztaisa viena pirti saimniecība, no kuras nekādi nevar iekasēt maksājumus. Beidzot bijām spiesti ierosināt ūtrupi. Un tā, lūk, vienas pašas nolaidīgas saimniecības dēļ jācieš visam pagastam, jo visur taču tagad būs ierakstīts, ka līdz 1. aprīlim mujānieši nodokļus nokārtojuši tikai 98 proc. apmērā Mujānieši priecājas, ka drīz viņiem būs arī jaunā lauksaimniecības biedrība, kas kādas formālas kļūdas dēļ nosebojusies. Pagastā ir arī plašs tālrunu tīkls ar pāri par 60 abonentiem, bet jo sevišķi mujānieši lepni, ka viņu pagastā paceļas vēsturiskais Zilais kalns.

Ka Mujānu pagasts nav liels, to rāda iedzīvotāju skaits, apmēram 660 cilvēku, platība — 40 kv. km ar 92 nekustamiem īpašumiem. *

Mēs pārcēlāmiešiem gandrīz pašā tālākā Ziemeļi atvijas stūrī, pāri Burtnieka ezeram. Tur ir pagasts, kam 200 nekustamu īpašumu vairāk kā iepriekšējam, tā tad 292; iedzīvotāju ap 1500, jaunais budžets 24.500 ls (par 1000 ls lielāks kā pagājušā gadā, parādu nav nemaz, bet uzkrāts 18.200 ls. Tas ir Jēru pagasts. Kad turp piezvana, atbild pag. sekretārs Putniņš; viņš paskaidro, ka budžets šogad palielināts pagasta nama remonta dēļ. — „Kā ar nodokļu iekasēšanu?” — „Jau deviņo gadu mūsu pagastā nodokļi samaksāti 100 procentu apmērā. Par to arī vairākkārt esam saņē muši atzinību, gan rakstiski, gan mutiski.” Runājot par Jēru pagastu nevar nepieminēt turienes lielo rosību kūdras izmantošanā un meliorāciju Ketās. „Mūsu lauksaimnieki vai» neprot iztikt bez kūdras pakaišiem,” turpina pagasta sekretārs, „to viņi visi apgalvo, kas reiz sākuši kūdru lietot. Pašreiz pagastā darbojas 4 pakaisu kūdras ražošanas sabiedrības. Tās apvieno 60 proc. lauksaimnieku, bet apm. 20 proc. ražo ārpus sabiedrības paši «āvos māju purvos. Arī dedzināmo kūdru griež. To sekmē mašīnu koplietošanas bāzē «Grauds”, Pagastā ir 3 meliorācijas sabiedrības, kas līdz šim izrakušas ap 60 km, par kādiem 76.000 b. Kādreizējās staigāšanas pļavas tagad var viegli kultivēt.” — Lauksaimnieki visbiežāk piegriežusi lopkopībai, k*« arī dod galvenos ienākumus. Pagasti ir 3 lopkopības pāraudzības biedrības. Kopš 1906. g. darbojās savstarpējā «pdroinflšona» biedrība ar 242 biedriem, kuri apdrošinājuši 1108 Ikaš par 780,600 ls, bet rudenī nodibinātā lauksaimniecības biedrība pagaidām pulcē ap 80 biedru. Pie biedrības nodibināta mājturība un mežkopības sekcija, bet padomi lopkopībai un biškopībai sekcija.

„Kā ar sabiedrību un kultūralo dzīvi pagastā?” — „Par to visvairāk rūpējas aizrādītāji un alžardze», gan rīkojot priekšlasījumus un teātra Izrādes, gan kora priekšnesumus. Plašāku kulturālās dzīves uzplaukumu traucē Rūjienas tuvums, jo pilsēta daudz» pievelk.» — Kā vēl ir pagasta? Tur ir dīva* skola*: Jārv 6 kl - ar 80 skolēniem un OJēru 1. pakāpt» ar 60 skolēniem, abli nodibināts arī magpulks; tur ir bibliotēka, tur nespējnieku patversme, spirta dedalnitava,

krejotava, tālruņa centrāle, pasta palīgnodaļa. Vai tas ir viss? Kē, tur vēl paliek tik daudz cilvēku, tur Rūjas un Sedas upes līči, ko vļau pa tālruni nevar intervēt*. •

Šie nav vienīgie bezparādu pagasti Vai mieras apriņķī. Lauku pašvaldību vecākai A. Vinters paskaidro, ka parādu nav arī Augstrozes, Ķoņu, Ozolu, Puikules, Skaņkalnes, Svētciena, un Vaidavas pag. Daži no viņ iem uzkrājuši brīvus līdzekļus: Ķoņu — 87.600 ls, Augstrozes — 24.000 ls, Skaņkalnes — 18.200 ls, Vaidavas — 10.300 ls, Puikules — 8200 ls, bet tad nāk vesela virkne pagastu, kuriem skaitās ilgtermiņu parādi, bet tanī pat laikā ir arī uzkrāti līdzekļi (piem. Mazsalacas pag. parādi — 1700 ls, bet uzkrāts — 49.800 ls). Ir vairāki pagasti, kam šie parādi tikai daži simti latu, kā Ķieģeļu — 300 ls, Salacas — 600 ls, Vecates — 700 k un citi. Līdz 1. martam nodokļi iekasēti 95 proc. apmērā, bet 1. aprīlī no apriņķa 50 pagastiem apm. 20 iekasējusi 100 proc.